

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 26.—, inozemstvo Din 80.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Pravilen sklep.

Na včerajšnji seji zaupnikov je podal daljše politično poročilo dr. Korošec ter poročal tudi o vstopu SLS v vlado. Izjavil se je za vstop SLS v vlado in zbor mu je z navdušenjem pritrdil.

Pozdravljamo ta sklep dr. Korošca in zaupnikov SLS ter samo obžalujemo, da ni bil storjen že prej. Zakaj ravno tako ko danes je že pred letom dni klicala gospodarska kriza slovenske zastopnike v vlado in ko je vstopila v vlado HSS, tedaj je bil tudi prvi najugodnejši trenutek za SLS, da sledi hrvatskemu primeru. Tedaj bi se moral sporazum raztegniti tudi na Slovenijo in marsikaka težava bi nam bila prihranjena.

Škoda je tudi to, da ni pri izdelavi sedanjega proračuna sodelovala tudi SLS. Prepričani smo, da bi v tem slučaju proračun za nas mnogo ugodnejše izpadel in slovenske pravice bi bile mnogo bolj varovane.

Enako bi bili izenačenju davkov, izboljšanju uprave ter ureditvi naših slovenskih razmer neprimerno bližje, če bi SLS že pred letom dni vstopila v vlado, mesto da je trčila svoje sile v brezplodni opoziciji. Toda glavno je, da se je SLS za vstop v vlado odločila in da vendar enkrat pride politična moč slovenskega naroda do veljave. Zato tudi ne bomo rekrimirali, temveč pozdravljamo sklep SLS in samo želimo, da bi bil čim prej realiziran.

Treba pa je, da ne vstopi SLS v vlado samo z eno nogo, da bi v tem primeru njena beseda v vladi le malo veljala. Zato naj se SLS ne meni za demagoge, ki bodo nalašč napačno tolmačili njen korak in ki bodo govorili o želji po ministrskih stolčkih. Razsodna javnost ve, da je SLS že davno mogla vstopiti v vlado, če je hotela in da jo očitek pohlepa po vladnih sedežih ne more zadeti.

Vstop SLS v vlado je slovenska nužnost in poštena javnost, ki to ve, zato tudi nikdar ne bo metala SLS kot vladni stranki polena pod noge. Toda SLS je dolžna, da vodi v vladi narodno, ne pa strankarsko politiko. In samo tedaj, če bo SLS dala prednost pred splošno narodnimi interesi strankarskim, bo tudi javnost proti njej. Upamo, da SLS tega vzroka ne bo dala, temveč da bo tudi v vladi vodila v prvi vrsti narodno politiko.

Glavno geslo SLS pri zadnjih volitvah je bilo avtonomija. Mislimo, da čisto pravilno tolmačimo želje vse Slovenije, če rečemo, da bo vsa Slovenija zadovoljna, če nam SLS pripori vsaj delovanje oblastnih skupščin. Kajti bolje so delujoče oblastne skupščine, ko pa lepo zapisana avtonomija, ki je le mrtva beseda.

Predvsem pa prikaže Slovenija, da bo vladna SLS mogla doseči izboljšanje cest, regulacijo hudournikov, omiljenje davkov ter napredka slovenskega gospodarstva, da bo sedanja kriza čim hitreje odpravljena.

Če bo znala SLS s pozitivnim delom vsaj del najnujnejših slovenskih zahtev doseči, potem je sigurno, da bo mogla mirno iti na prihodnje volitve. V nasprotnem slučaju pa bo za njo volilni boj dvakrat neroden, ker bo negativna bilanca tako opozicijskega kot vladnega dela. To pa ne sme biti noben vzrok za omahovanje, temveč celjski sklep je treba realizirati, če hoče ostati SLS — vodilna slovenska stranka.

Ni zadosti, da si je SLS priporila večino mandatov, temveč njena dolžnost je, da te mandate tudi uporabi v korist naroda.

V Celju je bil storjen začetek, a nadaljevanje mora v kratkem priti.

Dveurna avdienta Uzunovića.

Beograd, 15. novembra. Predsednik vlade Uzunović je bil včeraj dolgo časa v avdientu na dvoru. Ta avdienta je proti navadi trajala nad dve uri: od 10. do 12. dopoldne. Ko je Uzunović odhajal iz dvora je izjavil: »Bil sem pri kralju. Govorili smo tam manj o situaciji, a toliko več o poslih. Poročal sem kralju o zakonskih načrtih, ki so pred skupščino, dalje o tistih načrtih, ki se izdelujejo in bodo šele kasneje predloženi skupščini. Drugega ni nič. Vse je v redu. Čuli ste izjave šefa druge stranke, ki sodeluje z nami v vladi, in vidite, da ni med nami nobenih razlik v pogledu delovnega programa narodne skupščine in tudi ne glede zakonskih načrtov, ki so predloženi skupščini in onih, ki se še pripravljajo, da se predlože skupščini. Splah se, kakor vidite, nahajamo v znamenju najintenzivnejšega dela.«

Štefan Radić v Prekmurju.

Zagreb, 15. novembra. Včerajšnja shoda Štefana Radića v Murski Soboti in v Dolenji Lendavi sta se pričakovala z velikim zanimanjem. Klerikaleci so poskušali vse, da shode zmedejo. Bilo pa jih je tako malo, da se njihovo število ni niti opazilo.

Štefana Radića je pozdravilo v avtomobilu okrog 2000 kmetov. Na poti iz Murske Sobotice v Dolenjo Lendavo je bilo opaziti na cesti samo ženske. Hiše so bile okrašene. Na prostoru, ki je bil določen za zbiranje, je bila nepregledna množica ljudstva. Radić je bil burno pozdravljen, posebno od Madžarov, ki so mu klicali: »Eljen Istvan Radić!«

Na skupščini v Murski Soboti se je Radić v svojem govoru najprej na splošno dotaknil razmer in je pri tem povzdigoval in proslavljal kmetko delo. Govoril je o razmerah pri nas in o boju za enakopravnost. Tisto, kar je bilo pod Madžarsko zlo, je tudi še sedaj: nimamo občin in to ni dobro. Hočemo tudi tu občine, kakršne je radikalna stranka iztisnila v Srbiji od Obrenovića. Imeti hočemo občine, kakor so v Dalmaciji, ker v Avstriji je bilo to najboljšo, kar je imela. Najvažnejše pa je človečanstvo, pri čemer se ne vpraša, ali si Srb, Hrvat, Slovenec ali Madjar.

Ko smo podpisali protokol, smo prišli na vlado. Dva-ali trikrat se je vlada menjala na slabše, a potem na boljše. Zdaj sem bil v Beogradu. In zopet so hoteli nekaj splesti, da bi bilo, kakor je bilo prej. Če bi se bilo to napravilo, bi bilo slabo, ker bi krenili v tem nazaj. — Ko je Pašić odhajal, sem že rekel, da je star. Pozval sem vse prijatelje in sestavili smo vlado poštenja. Korupcijo smo zagrabili za vrat in smo pokazali, da jo trdno držimo. Vsi veste, da riba pri glavi smrdi, tudi če je glava sama čista. Danes v vladi ni ministra, na katerega bi se moglo pokazati, da ima kake spletke ali afere. Tega ni.

Po tej avdientu je bil Uzunović v radikalnem klubu, kjer je imel nekaj krajših razgovorov.

Od drugih važnejših dogodkov včerajšnjega dne je treba omeniti odhod kralja v Topolo. Kralj ostane v Topoli nekaj dni na oddihu.

Pašić se je včeraj dopoldne in popoldne na več krajših sestankih posvetoval z nekaterimi svojimi prijatelji. Aca Stanojević je po teh konferencah sinoči odpotoval v Knjaževac. Mislijo pa, da se kmalu zopet vrne v Beograd, posebno če postane politična situacija bolj živahna.

Pri pašićevcih se opaža, da iščejo stika s centrom, in da si prizadevajo, čimbolj se približati drugemu krilu radikalne stranke, da se tako zavarujejo za vsako eventualnost, ki nastane v stranki.

Radić je govoril še proti raznim dispozičnim fondom. O volitvah je dejal, da morajo, kadar pride do njih, biti svobodne. — Napravili smo, da je seljaška politika postala politika vse vlade. Mislim, da volitev letos še ne bo. Z ministrskim predsednikom sem se dogovoril, da morajo naši poslanci do pomladi sprejeti zakone, kateri so potrebni kakor kruh, tako zakon o nošenju orožja, po katerem bo lahko vsak pošten človek imel v svoji hiši puško, potem zakon o ribarstvu itd.

Za Radićem je govorilo še nekaj govornikov. Po skupščini v Murski Soboti je Radić odšel v Dolenjo Lendavo in tudi tam na shodu govoril.

V svojem govoru se je najprej bavil z razmerami v Rusiji, potem pa z razmerami na Madžarskem.

Rekel je dalje, da je naša sedanja vlada dobra. Treba jo bo pa le še nekaj spremeniti. Ozmimo se na našega kralja! (Vzkliki: Eljen Kiraly!) On vsako toliko odide v Južno Srbijo, da vidi, kaj je treba tamošnjemu seljaku. Posebno si prizadeva kralj, da zboljša upravo. Imamo veliko število upokojencev in uradnikov, za katere potrošimo do 5 milijard na leto. Imamo dobre uradnike in dobre učitelje, ali so pa tudi slabi. Poštenim uradnikom čast!

Politika današnje vlade je politika narodnega miru in narodnega sporazuma: poštena politika za kralja in državo.

Sklepajo naj se zakoni. Ako neka gospoda ne bo hotela delati, bomo šli na volitve. Bomo videli, koliko bodo dobili Pribečević in drugi.

Za Radićem je govorilo še več govornikov, ki se jih vsi poslušali z največjim zanimanjem.

ČASTNA PROMOCIJA V BEOGRADU.

Beograd, 15. novembra. Včeraj je bil na beograjskem vseučilišču honoris causa promoviran za doktorja medicine Vladan Gjorgjević, politik in večletni predsednik vlade. Vladan Gjorgjević je dovršil medicinske nauke na Dunaju. V domovini je zavzemal častne funkcije. Bil je predsednik beograjske občine, kasneje poslanik v Atenah in v Carigradu, od leta 1897 do 1900 pa predsednik vlade. On je ustanovil Srbski rdeči križ, srbsko zdravniško društvo in pa medicinsko fakulteto v Beogradu. Znan je tudi kot publicist in pisec romanov.

Garibaldi in Macia aretirana.

Pariz, 15. novembra. Po zadnji konfrontaciji Macie z Garibaldijem sta bila oba prepeljana na sodišče v poslopu ministarstva za notranje zadeve, kjer ju je preiskovalni sodnik proglasil, da sta aretirana. Aretaciji sta v vseh političnih krogih izzvali senzacionalen dojem. Macio in Garibaldija so včeraj spravili v ječo Santé. Sodilo ju bo sodišče seinskega departementa. Garibaldi si je izbral za branitelja socialističnega poslanca Montepa, svojega osebnega prijatelja, Macia pa si bo vzel znanega odvetnika Torresa.

Kakor zatrjujejo, bo Macia prav kmalu obtožen. Obtožili ga bodo, da je organiziral irregularne čete, ki bi imele naloge, iti preko državne meje. Garibaldi pa bo obtožen, ker je podpiral revolucionarno akcijo Macie in pa zato, ker obstoji upravičen sum, da je organiziral italijanske izseljence in pripravljaj oborožen pohod v Italijo.

NAPOVEDUJEJO SENZACIONELNA ODKRITJA.

Paris, 15. novembra. Pri zaslišanju Garibaldija v Nizzi je prišlo do senzacionalnega odkritja, da je Garibaldi pod napačnim imenom odposiljal brzojavke. S tem odkritjem bo ta afeta dobila popolnoma drug značaj. »L'information« podčrtava, da je oni del pariškega časopisja, ki je prvi objavil svoje mnenje in svoja opažanja v tej aferi, naglašal, da se Garibaldi ni posluževal samo navadnih denunciacij, temveč da je bil tudi v službi vojaške špijonaže v korist Italije.

OTVORITEV POLJSKEGA PARLAMENTA.

Varšava, 15. novembra. Predvčerajšnjimi je bil odprt parlament s tem, da se je prečital dekret predsednika republike. To je bilo prvič, da je predsednik republike otvoril parlament in senat, ker so dozdaj vse zakonodajne pravice pripadale parlamentu. Iz tega postopanja predsednika republike sklepajo, da on misli na to, da razpusti parlament. Na seji je bilo od 555 poslancev navzočih le 200. Na sejo niso prišli ne socialisti, ne komunisti niti poslanci narodnih manjšin.

MINISTER MORACEWSKI IZSTOPI IZ SOCIALISTIČNE STRANKE.

Varšava, 15. novembra. Včeraj je sejm vzel v razpravo državni proračun. Socialisti so zahtevali, da se takoj ukinejo izjemni ukrepi proti tisku. To je bilo z večino glasov odklonjeno. Socialistični minister Moracewski je izjavil svoji stranki, da ne namerava odstopiti, tudi če so socialisti prešli v opozicijo. Moracewski je bil zaradi tega prisiljen, da izstopi iz socialistične stranke.

RAZKOL MED BEOGRAJSKIMI NOVINARJI.

Beograd, 15. novembra. Včeraj se je vršila glavna letna skupščina beograjske sekcije novinarskega združenja. Na skupščini je prišlo do razcepa. Manjšina je zapustila dvorano in si ustanovila posebno sekcijo. Odsšla je v novinarski klub na Terazijah in tam zborovala. Izbrala si je za predsednika Milo Popovića, za podpredsednika pa Nemanjo Vukičevića in Stanislava Krakova. Ta nova sekcija je spejela resolucijo, v kateri je razložila potrebo svojega formiranja in krivice, ki so se njih članom zgodile.

PROTIFAŠISTIČNE DEMONSTRACIJE V SARAJEVU.

Sarajevo, 15. novembra. Sinoči okrog 8. se je nabrala skupina kakih 200 omladincev na sarajevskem Korzu in začela demonstrirati proti Mussoliniju in proti fašizmu in tako dajati duška ogorčenju nad nasiljem, ki ga izvaja Italija nad našim narodom v Istri, Trstu in Gorici. Na licu mesta je brž prišla v velikem številu policija, ki je zaprla vse dohode do italijanskega konzulata, tako da ni mogel nihče prite preko tega dela. Po krajšem vsiklikanju in manifestiranju so se demonstranti razšli. Incidentov ni bilo in tudi aretiranih ni bilo nihče.

Zbor zaupnikov SLS v Celju za vstop v vlado.

Včeraj dopoldne se je zbralo v Celju lepo število zaupnikov SLS v dvorani »Narodnega doma« v Celju, da se pogovore o političnem položaju in da izvolijo novega podpredsednika stranke na mesto odstopivšega prof. Remca. Dvorana je bila nabit polna. Največ zaupnikov je prišlo iz mariborske oblasti, a tudi udeležba iz ljubljanske oblasti je bila znatna, posebno iz Ljubljane same.

Zborovanje se je pričelo točno ob napovedani uri. Po pozdravnem nagovoru posl. Sušnika je začel govoriti

dr. Korošec o političnem položaju.

Dr. Korošec je uvodoma omenil žalostno usodo naših zatiranih bratov v Primorju in je z ostrimi besedami grajal postopanje fašistov napram našemu življu. Mussolini se očitno ravna po načelu »cuius regio — illius natio«. Jako verjetno je, da so najnovejši nastopi fašistov le priprava na nove avanture, ki jih Italija pripravlja v Mali Aziji. Konferenca Chamberlaina z Mussolinijem in nastop Italije proti Franciji so značilni dogodki. Nato pride dr. Korošec na

našo notranjo politiko

in izjava: Mnogi so menda prišli na zborovanje, da izvedo za pogoje, pod katerimi bi mi vstopili v vlado. Drugi so prišli v pričakovanju, da bodo pogoje lahko že danes odobrili. Tretji pa mogoče pričakujejo, da bomo mi danes vrgli v Savinjo kakšno točko našega programa, samo da pridemo do vlade.

Toda vstop v vlado se od nas niti ne zahteva, niti nas kdo sili, da gremo v vlado. Zato tudi o kakih pogojih za vstop v vlado ni govora. Program SLS ni naš program, program poslancev, ampak to je vaš program. Dosedanja »pogajanja« so bili le neobvezni razgovori. Mi smo samo izvrševalci vašega programa. Ako pa hočete izpremembo programa, se morate izjaviti vi: 1. Ali se hočete vi odreči slovenskemu jeziku? (Burni klici: Nikdar!) Ali se hočete vi odreči pravice do popolne samouprave Slovenije? (Nikdar!) Ali se hočete vi odreči svoji veri? (Nikdar!)

Mnogo se govori pri nas o neki laizaciji SLS. Ali naj mi postanemo nepošteni?

Za državo.

Za nami stoji, je nadaljeval dr. Korošec, 90 odstotkov Slovencev (utegne biti pretirano, op. ur.). Tudi mnogi svobodomislecijci odobravajo naš gospodarski in socialni program in volijo nas. Naš program, naša načela in naše delovanje ni bilo naperjeno nikdar proti državi in mi nikakor nečemo ogroziti obstoja naše edinstvene države. Mi smo bili vedno zvesti in lojalni državljanji in zato nam tudi ni treba menjati programa. Da nas smatrajo nekateri krogi v Beogradu za protidržavne elemente, to je plod gnusnih denunciacij. Ako bi bili mi protidržavni, bi že zdavnaj čutili vso težo zakona o zaščiti države.

Za vstop v vlado.

Glede vstopa SLS v vlado je rekel dr. Korošec: Ne samo, da hočemo v vlado, ampak mi želimo, mi zahtevamo, da pridemo v vlado. Tudi mi Slovenci imamo polno pravico, da sedimo v vladi. Mi zahtevamo tudi za Slovence ravnopravnost. Če velja za Srbe in za Hrvate princip, da so njihove večinske stranke v vladi, mora veljati isti princip tudi za Slovence. Nam pa so vrata v vlado stalno zaprta. Mi pa zahtevamo, da se tudi nam Slovencev da, kar nam gre.

Današnji režim ne pozna za Slovenijo nobene dobrote, samo izžemanje, nič drugega! Ta politika je taka, kakor da izvira iz gole mržnje do Slovencev.

»Priveski«.

»Priveski« niso zastopniki Slovencev. V vladi sedi gospod Pucelj, ki se je pohvalil, da bo odprl vladna vrata tudi za SLS. Toda podoben je človeku, ki je ukradel klobaso, sedaj pa se proglasa za zaščitnika klobase.

Zastopniki Slovencev smo samo mi, SLS.

Za vsako vlado je jako komedno, da si kupi kakšen privesek in da vlada z njegovo pomočjo proti Slovincem. To, če prižene kmet kravo v Krško ali na Bled in dobi kakih dvajset dinarjev — to še ni Slovenska politika.

Slovenci kot upravniki.

Danes priznavajo v Beogradu vse stranke, da so naši ljudje najboljši in najbolj poštteni upravniki. Kar je bilo še članov Jugoslovanskega kluba v vladi, so se še vsi izkazali kot zelo sposobni možje na svojem mestu. To danes priznavajo vse stranke. Če bi mi dobili v vladi odločilno moč, bi naša državna uprava v par letih vse drugače izgledala, kakor danes.

Danes vidimo, da s Pašićem ne gre, Uzunović in Davidović pa ne moreta naprej. Mi pa moramo sestaviti močno vlado, da ozdravimo nevzdržne razmere v državi.

Zato zahtevamo, da se Slovence pozove v vlado in mora se najti način, da se tudi nam vrata do vlade odpro.

Načela in taktika.

Naša načela niso in ne morejo biti nikak predmet pogajanj. Naša načela so bila, ko te države še ni bilo in taka bodo tudi ostala. Govoriti pa se da o parlamentarni taktiki.

Danes so gospodarska vprašanja najvažnejša. Tudi za njihovo ugodno rešitev hočemo zastaviti ves svoj vpliv, a tudi v slučaju nevarnosti od zunaj bomo mi prvi, ki bomo varovali integriteto države.

Glavne točke.

Odkar nas je Radić lani izdal in pokopal svoj program, je bilo jasno, da je potrebna drugačna taktika. Toda četudi svojo taktiko izpremenimo, se bomo borili vedno s poštenimi sredstvi. Mi bomo nadaljevali izgradbo svojega starega slovenskega programa: Naš narod hoče biti skupaj in hoče biti svobodno skupaj. Mi smo vedno pošteno delali za vse stanovce. Če pa do danes nismo več dosegli, kakor to, kar smo, tega nismo krivi mi, ampak oni, ki nam hočejo preprečiti vstop v vlado. Prepričan pa sem, da se doba suhih let tudi za nas bliža svojemu koncu.

Med govorom dr. Korošca se je splošno opazalo, da je velika večina zaupnikov za vstop SLS v vlado.

Volitev podpredsednika SLS.

Po burnem odobravanju govora dr. Korošca bi se bila imela vršiti razprava o političnem položaju, a do razprave ni prišlo, ker se ni nihče oglasil k besedi. Pri tej priliki so zaupniki odobrili sklep, da ima Jugoslovanski klub glede politične taktike popolnoma svobodne roke. Nato se preide k volitvam podpredsednika stranke. Ker so se dr. Brejc in še neki drugi gospodje kandidirali za to mesto odpovedali, sta si stala nasproti samo dva kandidata: profesor Evgen Jare in odvetnik dr. Marko Natlačen. Med pristajši obeh je prišlo do precej hrupnih prizorov, a ko je profesor Jare svojo kandidaturo umaknil, je bil izvoljen za podpredsednika SLS dr. Marko Natlačen. Ta izvolitev je bila predmet živahnih komentarjev.

Kandidaturo dr. Marka Natlačenega je predlagal bivši minister g. Gostinčar. Bivšemu podpredsedniku prof. Bogumilu Remcu je bila izrečena za njegovo dosedanje sodelovanje zahvala.

Za neodrešene brate.

Na koncu zborovanja je zbor zaupnikov sprejel sledečo resolucijo:

Shod zaupnikov SLS v Celju z ogorčenjem protestira proti nečuvencu nasilju, ki je trpi naš narod v Korotanu in Primorju, pošilja svojim zaslužnim bratom in sestram z iskrenim pozdravom slovesno izjavo: SLS kot zakonita zastopnica slovenskega naroda ne bo mirovala, dokler ne dobe neodrešeni bratje in sestre onih pravic, ki jim gredo po božjem in naravnem pravu, kakršne jim gredo kot kulturno visoko razvitemu narodu.

Zborovanje se je končalo ob 1. uri popoldne.

novič je dan preje izjavil, da če je vsebina mojega članka točna, bi bil to važen dogodek.

Z ozirom na to, smatram za potrebno, da dam javnosti sledeče pojasnilo:

Kdor pozna g. N. Pašića, ve, da se on v aktualnih vprašanjih izraža z njemu prirojeno spretnostjo, toda v domačem tonu, ki ga mora razumeti vsak človek, ki se ni odtujil narodnemu mišljenju.

Tako sem razumel tudi jaz mišljenje g. N. Pašića o položaju. To razumejo v ostalem tudi vsi drugi, razen onih, ki so prvi poklicani, da vodijo o tem račune.

Točno je, da ni g. Pašić izrekel razen onih besedi, kakor sem jih jaz reproduciraj, toda interpretacija njegovih stavkov mora biti pravilna, kajti ona odgovarja današnji dušljivi politični situaciji.

Ker pa tega niso razumeli merodajni politični faktorji, sem si dovolil, da jim raztolmačim to mišljenje in prevzamem zato tudi sam popolno odgovornost kot svobodni državljani.

Koliko pa je ta moja interpelacija pravilna, bo pokazal bližnji razvoj dogodkov.

Da pa bo stvar še bolj razumljiva, dodajem še to:

Javnosti je znano, kako so v oni drugi fazi političnega sporazuma, ko sta izsto-

pila iz vlade oba šefa vladnih strank gg. Pašić in Radić, pričeli ambiciozni elementi voditi svojo osebno politiko, da bi prišli do vodstva svojih strank s pomočjo oblasti ter z igravanjem sporazuma, parlamentarizma in demokracije.

Ako imamo ta moment pred očmi, potem je popolnoma razumljiva akcija g. Maksimovića proti g. Pašiću in njegova akcija s pomočjo dr. Nikića proti g. St. Radiću, kakor tudi mišljenje g. N. Pašića ter izjave g. St. Radića.

Ali je to sporazum, ali so to principi demokratizma in parlamentarizma, da navedem samo en primer, če vzdržuje ta osebna politika v Sloveniji ves čas na politični upravi eksponente izrazitih nasprotnikov sporazuma, to je samostojnih demokratov in kar je naravnost smešno in absurdno, da se vse to vrši proti volji koaliranih vladnih strank. In na zadnje, ali ni ta osebni režim pozročil tudi verzije, kakor da obstoji neka nespo-

razum med predstavniki enega in drugega ustavnega faktorja.

Vprašam, v čigavem interesu je vse to?

Tudi tega ni rekel g. Pašić, ali tako mišli narod in z njim tudi g. Pašić.

Beograd, dne 12. novembra 1926.

Politične vesti

= Za madjarsko svobodno luko v Splitu. V glasilu ekstremnih legitimistov »Magjarsagu« je napisal dr. Rudolf Havuss častni predsednik madjarskega geografskega društva, velik članek pod naslovom »Split«, v katerem izjava: »Italijani se boje svobodne madjarske luke v Splitu, ker bi to težko zadelo promet Trsta in Reke. Že pred 20 leti sem pisal, da postane Split, kakor hitro dobi železnico, tekmeč Brindisija, ki je eno najvažnejših središč vzhodne trgovine in da bo nadkrilil vsa ostala pristanišča Jadrana. Madjarski interesi zahtevajo Split kot luko, ker je v našem življenjskem vprašanju, da stopimo v ekonomske stike z našimi sosedi, v prvi vrsti s Srbi. V 70 do 80 letih sem navdušeno agitiral za Reko, kasneje pa, ko sem videl nevaležnost Rečanov sem stopil na novo pot, na pot Arpadovcev in Anžuvincev, ki vodi v Dalmacijo.

= Mussolini je opustil svojo protinemško politiko? Znano je, kako je nekoč Mussolini grozil Nemčiji, da bo Italija šla tudi preko Brennera in obračunala z Nemci. Sedaj pa poroča, da dobe nemški državljani na zahtevo Mussolinija odškodnino za svoja zaplenjena veleposestva na južnem Tirolskem. V vsem dobe 85 odstotkov odškodnine.

= Komploti v Franciji. Francoska policija je odkrila v Pirenejah 400 bomb, ki so pripadale zarotnikom in ki so demontirane. Bombe so bile večinoma zavite v italijanske časopise. Na podlagi drugega dokumenta pa je dokazano, da so imeli zarotniki na razpolago 1000 bomb. Polkovnik Macia trdi da nima več skritega orožja in municije, toda policija mu ne veruje. V vseh vaseh ob meji se vrše preiskave. Eksplozivi so prenešeni v Pariz, kjer se bo dognala njihova provenienca. V Parizu so konfrontirali tri italijanske anarhiste z Ricciotijem Garibaldijem, ki jih je hotel poslati v Italijo, da stopijo v zvezo s tankajšnjimi republikanci. Anarhisti niso že preje imeli zupanja v Garibaldiju, ko pa so ga videli pred seboj, so ga poskušali dejansko napasti. Vsi trije so prepričani, da jih je nameraval Riccioti Garibaldi izdati italijanski policiji. Garibaldi jih je zaman prepričeval, da to ni res, pa se mu ni posrečilo. Ne ve se še, kako se zaključi Garibaldijeva afera. Najbrže ne bo predan sodišču, nego ga izženejo iz Francije. Naslednji teden se bo vlada odločila, kaj naj napravi z Garibaldijem. Polkovnik Macia ostane še nekaj časa v Perpignanu. Najbrže si bosta oba delila enako usodo. Javno mnenje v Franciji ne bi moglo razumeti, da zaprejo in postavijo pred sodišče polkovnika Macio, dočim bi izpustili Ricciotija Garibaldija. Garibaldi je brat Santeo je brzojavil polkovniku Peppinu, da je položaj razčiščen.

= Baldwin polaga račun o svoji politiki. Ob priliki ustoličenja novega londonskega lormajorja je imel Baldwin v Guildovi dvorani govor, v katerem je izjavil, da je imela Evropa pred tremi leti težke probleme, ki so bili takrat naravnost nerešljivi. Francoske in belgijske čete so posedle Porurje, da finančno in

politično uničijo Nemčijo. Danes pa je mogoče označiti zunanje politične razmere kot bistveno pomirjevalne, kakor niso bile še nikdar po koncu vojne. Narodni zahodne in srednje Evrope so na poti do hitrega izboljšanja razmer. Ta proces še ni končan. Francija, Italija, Nemčija in Anglija skupno delajo na obnovi in spravi narodov. Lecarnske pogodbe se izpolnjujejo. Francija in Nemčija sta se pobotali. Le skupno delo in dobra volja moreta ustvariti mir in varnost v Evropi. Mnogo zaslug ima pri tem tudi Chamberlain. Dalje je Baldwin govoril o Dawesovem načrtu in rekel: »Mi smo prejel svoj delež na reparacijah. Uredili smo finančno vprašanje s Francijo, Italijo in mnogimi manjšimi državami.« Pri stabilizaciji belgijskega franka, ki je značilna za bodočo finančno stabilizacijo v Franciji in v vsej Evropi, so sodelovale banke skoro vsega sveta in tudi onih držav, ki so se pred kratkim bojevale z Belgijo. Obnova Evrope je ogelni kamen angleške zunanje politike. Brez urejene Evrope ni v Angliji pravega blagostanja. Prav težavno stališče ima Anglija na Kitajskem. Trgovina in industrija v imperiju se ugodno razvijata. Notranji politični položaj pa je zelo težaven. Generalni štrajk je bil sicer premagan, pač pa traja rudarski štrajk že šest mesecev. To je dokaz človeške zabitosti. Vse nade na razvoj angleške trgovine po vojni so s tem uničene. Izgube so ogromne. Anglija se sedaj nahaja v drugi industrijski revoluciji. Baldwin je prepričan, da se bo tudi ta kriza rešila mirnim potom.

Japonski cesar je težko obolel.

Georges:

Mrcvarstvo.

No pa takega kuhinjskega humorja je povsod dovolj, ne le pri nas doma. Med vojno z Italijo je na primer stalo na kolodvorskem jedilnem listu v Beljaku namesto osovraženega italijanskega imena »makaroni« novo nemško in patrijotična čutila in še kaj drugega izražajoče in zbujujoče nazvanje: Treubruchnudeln. Pa to sem povedal samo tako mimogrede, da se ne bo kdo obregnil: »Reci mu klavče, da ne bo on tebi rekel ali: »Lova sinici glavana pravi.«

V kuharskem izrazoslovju imamo prav čedne izraze, kakor sploh v vsaki terminologiji, ki so jo ženske delale. Saj najbrže teh terminov niso delale same, temveč njihovi kavalirji. In kakšne kavalirje hoče imeti »učena« ženska, je vsakemu znano. Zato smo dobili menda vsakemu znano. Zato smo dobili menda za nemški »Knödel« (ki tudi ni posebej blagolglasna beseda) »cmok«, da sko onomatopoično besedo »cmok«, da se takoj vidi, da je nastala iz zaljubljenega razmerja, kajti »cmok« se pravi po nega razmerja, kajti »der Schmatz«, to je na široko nemško »der Schmatz«, to je na široko in ploščato zasnovan poljub, ki zatleskne. Vidi se, da smo tudi tukaj pridno hodili za Nemci; pravzaprav smo bili še bolj papeški nego papež, kajti znano je, da so nemške micke pasle in morda tudi pitale svoje janeze s »knedelni«, ki pa

Dr. Emil Stefanović:

Pašić kritizira vlado.

Pod tem naslovom je bil reproduciran mo jrazgovor z g. N. Pašićem, ki je bil objavljen v »Narodnem Dnevniku«, od vseh večjih jugoslovanskih časopisov.

G. Tavčar, delegat okrožnega odbora

NRS, ki je prisostvoval temu razgovoru, je podal ob tej priliki izjavo v »Vremenu«, da ni točna objava tega razgovora in da je bila od mene napačno tolmačena. Tudi sam predsednik vlade g. Uzu-

Po bolonskem atentatu.

FAŠISTOVSKA UREDITEV PROMETA MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO.

Po bolonskem atentatu na italijanskega predsednika Mussolinija se je lotila fašizma pravcata vrtoglavo. Z vsa hitrijo sklicana poslanska zbornica je v eni sami seji sprejela kombinirani predlog sedanjega in bivšega generalnega tajnika fašistovske stranke, Turatija in Farinaccija, po katerem se poslanec pripadnikom takojimenoventinske opozicije odvzame poslanski mandat in ž njim vse pravice, ki so zvezane z njim. Tako je izgubilo svoj mandat 124 pravilno od ljudstva izvoljenih poslancev. V zbornici je še ostalo 396 poslancev, med njimi oba predstavnik stare »liberalne« Italije, Giolitti in Salandra, peščica njunih pristašev in štirje zastopniki narodnih manjšin, dva Slovenca in dva Nemca.

V isti seji je zbornica sprejela zakon o zaščiti fašistovskega režima, ki poleg drugega določa smrtno kazen za atentatorje proti življenju ali osebni svobodi kralja, regenta, kraljice, prestolonaslednika in poglavarja vlade. Kralja in kraljevo družino so vrinili v zakon pač le zato, da se zagotovi kraljeva sankcija zakonu, ko bo sprejet tudi še v senatu, kajti glavna ali pravzaprav edina svrha tega zakona je pač ta, da se kaznujejo s smrtjo atentatorji proti življenju poglavarja vlade, vodje fašizma, gospoda Mussolinija.

Gospod Mussolini je obenem tudi sam zopet prevzel listino ministra notranjih stvari iz rok istega on. Federzonija, kateremu jo je pod vtiskom Matteottijevega umora na domačo in tujo javnost moral izročiti v poletju leta 1924.

Zanimiv je historijat zakona o zaščiti fašistovskega režima, historijat, o katerem seveda ni in ne bo pisal noben režimski list, ker je poročanje o njem strogo zabranjeno. Opozicijskih listov danes itak ni več v Italiji, a tisti listi, ki jih režim še trpi, dasiravno niso režimski, pa se skrbno varujejo, da ne objavljajo stvari, ki bi jim zadala takojšnjo smrt. Tako se ta historijat prenaša samo od ust do ust in še to le z vsemi mogočimi rezervami in največjo spretnostjo, kajti danes imajo v Italiji vsepovsod tudi — stene ušesa.

V prvotnem načrtu tega zakona je bil namreč tudi odstavek, ki se ni nanašal samo na italijanske državljane v inostranstvu, ki bi kovarili proti fašistovskemu režimu, temveč tudi na inozemske državljane, ki obsojajo fašistovski režim in njegove metode, tako da so si fašistovski mogotci privajali pravico, da bi celo tuje državljane, bivajoče v inozemstvu, hoteli kakor v inozemstvu živeti italijanske podanike soditi in obsojati »incontumaci« zaradi naklepov proti fašistovskemu režimu. Take gorostasnosti si pač še ni dovoljeval nikjer noben režim in končno so se vendar tudi fašistovskim vročerkvnežem od maščevalnosti zaslepljene oči odprle toliko, da so uvideli, kako neusmiljeno bi se osmešili s svojim zakonskim načrtom pred

vsem civiliziranim svetom, pa so izpustili iz načrta inozemce.

Enako kakor v tem vprašanju se je zgodilo tudi v vprašanju potnih listov.

Ena prvih posledic bolonskega atentata na ministrskega predsednika je bila namreč ta, da je ministrstvo notranjih stvari odredilo revizijo vseh potnih listov. Vsi pred 9. novembrom t. l. izdani potni listi se razveljavijo, in kdor hoče potovati v inozemstvo, mora iznova prositi za dovoljenje. Izpovedka je to veljalo tudi za inozemce, ki stalno prebivajo v Italiji in morajo za potovanje v inozemstvo, oziroma za povratek v Italijo imeti vizum od varnostne oblasti svojega bivališča v Italiji. Stvar je seveda v inozemstvu pobudila upravičeno ogorčenje, ki bi bilo brez dvoma imelo za posledico represalije proti stalno v inostranstvu bivačim italijanskim podnikom. Pa se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi: izšlo je uradno pojasnilo, ki izrecno povdarja, da se revizija potnih listov ne nanaša na tuje državljane.

Seveda pa s tem ni rečeno, da bi varnostne oblasti ne bile dobile naloga, da kar najstrožje nadzirajo tujski promet. Posebno stroge naloge so dobile obmejne varnostne oblasti. Nihče ne sme brez rednega dovoljenja čez mejo in varnostni organi imajo strog nalog, da streljajo na vsakogar, ki bi skrivaj skušal prekorčiti mejo. Da je zelo poostrena kontrola tudi nad tistimi tujci, ki prihajajo in odhajajo čez mejo z rednimi potnimi listinami, je umljivo samo po sebi, in je zlasti pričakovati na obmejnih postajah napram Jugoslaviji, da pri marsikom ne bo zadostoval samo pregled potnega lista, temveč mu bodo varnostni organi temeljito pretipali vse, kar bo imel pri sebi in na sebi, in še tem bolj, ker se je prav v zadnjem času, po bolonskem atentatu in, skoraj bi rekli, najbrž v neki idejni zvezi z njim, dogodil v obmejnem ozemlju tudi atentat, ki je brez dvoma močno učinkoval na itak že vsled bolonskega atentata silno razdražene režimske kroge. Mislimo namreč bombni atentat na vojašnico fašistovske milice v St. Petru na Krasu, kateremu je sledila pravcata gonja za domnevnimi atentatorji, tako da je danes kakor doznavamo, gotovo najmanj sto ljudi pod ključem. Dasiravno je skoraj več ko gotovo, da je bil ta atentat pripravljen in izvršen v namenu, da bi se dala režimu prilika, da izpusti z verige svoje pse-varuhe, proti domačemu prebivalstvu in mu da temeljito okusiti neupogljivo silo fašizma — za bolonski atentat so se fašisti doslej pravzaprav maščevali samo nad goriškimi Slovenci — vendar ni izključeno, da bi italijanske oblasti, že da zakrijejo sled za pravimi atentatorji, skušale iskati krivce tostran meje in bi zato podvojili in potrojili kontrolo nad potniki, ki prihajajo iz Jugoslavije ali se vračajo iz Italije. Kdor torej nima v resnici nujne potrebe za potovanje v Italijo, naj rajši ostane doma in se ne izpolaga nevarnostim takega potovanja.

Je pač res čudno, da se v Italiji dogodki, ki so se zgodili v notranjosti države, potem na tak način odražajo na meji napram državi, s katero hoče Italija ne samo živeti v dobrih odnosih, temveč še od dne do dne poglabljati medsebojno prijateljstvo. Gotovo ne bo nihče odrekal Italiji pravice, da skrbi za svojo varnost, da se zavaruje proti tistim, ki bi hoteli njeno pogubo; ali da se danes stranka, ki se je z najbrutalnejšim nasiljem povzpela na krmilo države, popolnoma istoveti z državo samo in gre v svoji prešernosti celo tako daleč, da zahteva od inozemstva, da naj tudi ono istoveti fašizem z Italijo in njegovi samovolji priznava mednarodno veljavo: ne, to pa vendar sega daleč preko vsega, kar je dopustno v mednarodnem občevarstvu. Naša javnost je vse dotlej tiho in mirno prenašala neopravičljivo postopanje italijanskih konzularnih oblasti, ki so tebi nič menini odrekale celi vrsti jugoslovanskih državljanov, zabeleženih v posebnem registru dovoljenje za potovanje v Italijo, kakor so tudi italijanske

oblasti pripadnikom našega naroda v Italiji odrekale brez vsakega vzroka potne liste za Jugoslavijo. Z novimi odredbami italijanske vlade se bo vse to še znatno poostroilo in tisti, ki bo hotel potovati v Italijo, si bo menda moral dati preiskati srce in obisti po kakem fašistovskem zdravniku, preden mu bo konzulat za težko vsoto dinarjev blagovolil izdati potno dovoljenje. Kaj bo potem še na meji, seveda ne vemo. Primorske naše rojake pa bomo odslej videli med nami gotovo bolj poredkoma kot pa bele vrane in to v kljub vsem konvencijam, ki so že in bodo šele ratificirane, in v zvezi prijateljstvu med našo državo in Italijo.

Fašizem je danes na vladi v Italiji in tako gospodar notranjega položaja v državi, katerega si more urejati po svoji mili volji; če pa misli svojo samovoljo prenašati tudi še preko meje in jo hoče uveljavljati celo na naših tleh proti našim državljanom, mu kličemo naš najodločnejši »stoj!« Jugoslovansko vlado pa kar najresnejše opozarjamo na stvari, ki se gode in pripravljajo onstran meje!

Italia docet?

V beograjskem tisku se je razvila teoretična pravda o vprašanju »Parlamentarizma ali diktature?« Spričo nujnih ekonomskih in socialnih nalog, ki bi jih morala rešiti narodna skupščina, je ta diskusija popolnoma odveč; ona je spričevala nekulturnosti tamošnjega žurnalizma, ki prinaša verne fotografije in reprodukcije idejno praznih strankarjev in njihove stereotipne izjave. Kako naj si tolačimo nameri vlade v tem ali onem vprašanju, če odgovarja ministrski predsednik na neumno stavljen vprašanje prestolniških »žurnalistov« nekako: »Vse je dobro. Jutri bomo videli! Takih političnih izjav bi se povsod drugod sramoval kak podkralj, jugoslovanski državljani pa si naj iz njih ustvari sliko dejanskega stanja. Seveda, če bo diskusija o »situaciji« permanentna, potem res ne bo drugega izhoda kakor — diktatura. Vsakdo bo priznal, da je partizanstvo našim državljanom že v toliki meri zameglilo oči, da so slepi za vse, kar jih obdaja. Partija! to je njih prvo in edino geslo. Transparent z napisom »Narodu, državi!« so sežgali še tistega dne, ko je bila izglasovana ustava. Vse se vrti in suče zgolj okoli situacije in nihče se ne bavi z vprašanjem davčne reforme (v odboru je moral tolačiti »vladni« projekt neki generalni direktor ministrstva, ker v večini ni niti enega poslanca, ki bi se za ceno svojih dijet posvetil intenzivnemu študiju davčnih vprašanj), z nettunskimi konvencijami, da ne govorim o državljanskem zakonu, o kazenskem pravu itd. Poslanci ne prihajajo več k sejam, »jer nema tamo šta da se čuje«. Le tedaj, če se izve za kulisami, da bo počila kaka »bomba« v obliki interpelacije, pride kakih sto »zastopnikov ljudstva«, ki se pa pravzaprav udeležujejo bolj v klubih ter v parlamentarni kantini, pričakujoč trenutka, ko bo treba v sejni dvorani inscenirati mal prepir...

V takem položaju se je pričela razprava o umestnosti diktature. Nekateri krogi, ki se že dalje časa igrajo z idejo prosvitljenega absolutizma, izdajajo celo svojo glasilo in gre samo še za docela nerešeno vprašanje: Kdo bi prevzel vso oblast v državi? Svoj čas so imenovali Maksimovića (Pašić in Pribević sploh nikjer ne prihajata v poštev), nato vojvodo Stepo Stepanovića; »Politički glasnik«, ki zagovarja ideje Léona Daudeta in Charles Maurrasa, pa je šel še višje. Najsi so rezultati opazovanja taki ali taki, res je, da so se temne sile, ki ogrožujejo našo demokracijo, posvetovale že o osebi diktatorja. Da jim je vojak ljubši nego civilist, je izven dvoma. Diktatura jim tako diši in laški vzgled jih tako mikava, da bi tisto staro kavalerijsko vojašnico v ulici Miloša Velikega najraje spustili v zrak.

Italia docet?... Sedaj, ko se fašizem zvija v poslednjih krčih, ko je doprinesen absoluten dokaz o njegovi nesposobnosti za reševanje velikih ekonomskih in socialnih nalog, sedaj prihajajo razni ščurki izza toplega ognjišča naše primitivne demokracije in prično argumentirati v korist falitne diktature!... To je znamenje utrjenosti, dekadence. Ne bom branil skupščine, ki se zvija pred vlado kakor na iglo natakljena glista. Tudi ona se je utrudila. Vsekakor je v tej obliki nedopustna in zato moramo stoniti vse, da saniramo in reformiramo našo demokracijo. Čistite v strankah brezobzirno, razbijajte glinaste bogove, poiščite novih src iz mlade generacije in ne bojite se političnega infantilizma. Senilni stareci in impotentni prvaki danes ogrožajo našo demokracijo in z njimi je treba obračunati, da ne bodo zanetili ognja vojaške in civilne diktature. Mi nočemo diktature manjšine, marveč vlado narodne večine! Spectator.

sicer v nemškem ne pomenijo ne takih ne takih poljubov.

Breznik pravi v svojem »Slovenskem pravopisu«, da je »Knödel« po slovensko »gnelenec«, »Strudel« pa »povalnik«. Obe besedi sta menda umetno narejeni, kar se vidi že iz tega, ker nista plastični, kajti prej bi bil »povalnik« (oziroma boljše »posvalnik«) »Knödel« nego »gnelenec«, kajti »Knödel« se v rokah svaljka in ne gnete. Za »Strudel« je pa izraz »gibanica« (po mojem bi bilo pravilneje pisati »gubanica«), ki stoji v kuharskih knjigah, dosti boljši.

Pa preidimo k jajcem. V kuharskih bukvah stoji, da se pravi nemškemu »Spiegelei« (če je eno jajce) in »Ochsenaugen« (če sta vsaj dve) po slovensko »zakrknjeno jajce« oziroma »zakrknjena jajca«. Človeku, ki je bil dozdej vajen slišati besedo »zakrknjen« samo v zvezi »zakrknjen grešnik«, se to seveda silno smešno zdi in nehoti mu pade v glavo, zakaj neki se ne nazivajo »gerührte Eier« po slovensko »ginjena jajca«, ki bi bila prav tako upravičena kakor »cmok«.

Da pa ne bo kdo rekel, da samo zabavljam, povem, da se pravi »Spiegelei« po slovensko »posajeno jajce«. Te besede pa se nisem jaz izmislil, kajti izraza, ki bi bil tako plastičen kakor je ta — da je res plastičen mi bo vsak pripoznal,

kdor ve, kako se ta jed pripravi, da se namreč ubito jajce (nestepeno) »posadi« kar iz lupine v vrelo mast — ne iznajdem niti v tisoč letih, temveč je prišel iz ust preproste gorenjske kmečke ženiče; povedal pa mi jo je znan slovenski pisatelj, ki jo je slišal od svoje stare matere. Ta izraz je vreden, da se takoj in povsod sprejme. Prosim, ali se ne sliši čedneje »beefsteak« s posajenim jajcem nego »beefsteak« z zakrknjenim jajcem?

Slovenska kuharska terminologija ima precej čudnih izrazov, zlasti ne razumem, zakaj je bilo treba k Hrvatim na posodo hoditi. Za »Beize«, »Marinade«, se je uvela oziroma se po sili uvaža (kajti govori se vendar še »paca« in »marinada«) »kvašac«. Bog vedi, zakaj in čemu! Saj imamo vendar za to dve slovenski besedi, to je: »namaka« in (po mojem boljše) »namokac« v istem, to se pravi pravilnejšem pomenu; kajti slovenski glagol »kvasiti« izraža vse kaj drugega nego »beizen« in »marinieren«.

Prav tako je hrvatskega izvora »hladé-tina«, to je »Sulz«. Primorci imenujejo to stvar: »župca« (s prav kratkim, polglasnim »u«), Gorenjci in Štajerci: »žolica«, Dolenjci in Notranjci pa »živca«. Brez dvoma so vse te besede tujega izvora. Vendar pa jo imajo Dolenjci in Notranjci za svojo, kajti besedo »živca«

razlagajo iz »živ«, pravijo namreč, da se tej jedi zato tako pravi, ker se trese, ker je tako živa. Ne vem, zakaj bi se ta beseda ne prevzela namesto »hladé-tine«, ki se z njo ne da nič napraviti, zlasti pa ne glagol za nemški »sulzen«.

Iz katerega rojstnega kraja je »solamuro« prav gotovo ne vem, kakor tudi ne vem in ne razumem, kako je bilo mogoče tako zakotno in neresno spako sprejeti v knjigo, ki niti ne pomeni tistega, za kar so jo postavili in čemur se pravi po nemško Einsalzung, kajti temu se pravi po slovensko »násolac« ali »razsola«. Meso se dene torej v nasolo in ne v solamuro, ki je pravzaprav tista voda, ki nastane iz soli, zračne in mesne vlažnosti, torej zaméček, ki ni več za násolo mesa.

Nekaj podobnega (namreč, kar se izraza tiče) kakor »hržola« v stroju je »mrežna pečenka«, t. j. »Netzbraten«. Če ljudje, ki v gostilne hodijo ne vedo, kaj jedo (kar je za civiliziranega človeka sramota, žal pa je takih ljudi pri nas skoraj devetindevedeset odstotkov), naj bi že bilo, toda če gostilna ne ve, kako se tistemu pravi, kar nudi, oziroma se iz svojih gostov norčuje, češ, saj vse pojedjo, naj se piše tako ali tako, je nesramnost, ki jo morajo omenjeni ljudje pravzaprav kar lepo tiho požreti. Ta pečenka je prvič prašičeva, drugič zarez-

na, tretjič pa je zavita v péčico, ki je sicer res podobna mreži, ampak pri nas ji ne pravimo tako. Ta péčica se imenuje po nemško »das Gekröse«. Razumljivo je torej, da pravijo Nemci tej pečenki »Netzbraten«, kajti »Gekrösebraten« bi ne bilo niti okusno niti lepo, mi pa imenujemo to pečenko »zarebrno pečenko« v péčici ali »zarebrno v péčici« ali »pečenko v péčici«, kar naj bi bil in ostal strokovni kuharski izraz, oziroma samo »péčica«, kakor pravijo ponekod.

Za nemški »füllen« rabi kuhinja »nadevati«. Izraz je že dolgo v rabi in v to svrhu umetno narejen. Čudno se mi zdi, da se je vzel v kuharsko knjigo, ker ni ne čeden ne pripraven in ker ima narod že svoj izraz, ki je menda tako star, kolikor je stara poraba moke za boljše peko, in to je: »potičiti«. Res, da je ta glagol izpeljan iz besede »potica« in da pomeni prvotno samo: »potice nadevati«, pa to nič ne de in se rabi lahko tudi v splošnem pomenu za nemški »füllen«. Nadeva (Füsel ali Fasch) pa se reče »potičje«. In prav nič napačno se ne bi slišalo: »potičena (ali napotičena) telečja prsca«, »potičena gos« itd. in tudi pravilno bi bilo, kajti »potičje« je zmerom kaj boljšega, in zlasti francoska kuhinja pozna fina potičja iz rozin, pinjol, kostanja itd., s čimer se potiči plemenitejša in zlasti divja perjad. (Dalje.)

Otvoritev Oražnovega dijaškega doma.

Včeraj, v nedeljo, dne 14. t. m. se je vršila oficialna otvoritev Dr. Ivana Oražnovega dijaškega doma v Ljubljani. Otvoritev se je vršila v smislu intencij pokojnega ustanovitelja dr. Ivana Oražna v vsej skromnosti. Udeleženci otvoritve so se zbrali pri vstopu v Oražnov dijaški dom ob 10., nakar se je vršilo slovesno odkritje spominske plošče dr. Ivana Oražna. Plošča, delo Bernekerja je iz belega marmorja in ima izklesano doprsko sliko dr. Ivana Oražna ter njegovo ime. Otvoritvi so prisostvovali zastopniki univerze rektor dr. Lukman, dekana dr. Krek in dr. Šerko, prodekan dr. Dolenc, dr. Aleš Ušeničnik, zdravniško zbornico sta zastopala dr. DeFranceschi in dr. Gregorič, velikega župana pa dr. Goršič, izvrševatelj Oražnove oporoke ter vsi dijaki, ki bivajo v Oražnovem domu ter drugo občinstvo.

Slavnost je otvoril dr. Šerko s tem govorom:

Častita gospoda, dragi komilitoni! Kot predsednik upravnega odbora Oražnovega dijaškega doma, Vas, ki ste se odzvali našemu vabilu in počastili s svojo prisotnostjo to našo skromno svečanost, kar najtopleje pozdravljam.

Dom, ki ga danes otvarjamo, je bil zadnja volja blagopokojnega dr. Ivana Oražna. V svoji oporoki je bil določil, da zapušča vse svoje premoženje in nepremično premoženje medicinski fakulteti v Ljubljani, katera naj uporablja to premoženje za ustanovitev in vzdrževanje zavoda: »Oražnov dijaški dom«. V tem zavodu naj dobe prosto stanovanje v prvi vrsti nezakonski, ubogi akademiki medicini slovenske, srbske in hrvatske narodnosti, ki študirajo v Ljubljani.

5 let in pol je preteklo od Oražnove smrti. Da se je njegova želja tako pozno realizirala, so krive različne okoliščine, ki so povzročile, da je prevzela univerza šele novembra 1923 vso zapuščino v svojo last in upravo. Takrat se je v smislu statuta tega doma, ki ga je sporazumno z univerzitetno upravo izdelal izvrševatelj Oražnove oporoke, dr. Franc Goršič, konstituiral upravni odbor, sestojel iz dekanov medicinske in juridične fakultete in iz zastopnika zdravniške zbornice v Ljubljani.

Odbor se je z vnejo lotil dela, imel pa pri tem žal vezane roke, ker stanovanj v tej hiši, ki jo je pokojni Oražen izrečno določil za dijaški dom, ni bilo mogoče izprazniti. Še-le oktobra 1925 se je vselilo v prvo prosto stanovanje osem slušateljev medicinske fakultete, katerim je

sledilo januarja 1926 nadaljnih deset, meseca aprila pa še osem, tako da je stanovalo v tem domu v šolskem letu 1925-1926 28 akademikov, med njimi dva Srba in 4 Hrvatje.

Ko so pa z julijem tega leta postala prosta vsa stanovanja, je dal odbor med počitnicami renovirati celo poslopje in odredil vse potrebno, da se je moglo s tekočim šolskim letom vseliti v dom 50 akademikov in sicer 34 medicincev, 2 filozofa, 6 juristov in 8 tehnikov. Med temi jih je 46 Slovencev, 2 Srba in 2 Hrvatja.

Stroške za renovacijo hiše in opremo stanovanj v okroglem znesku 600.000 dinarjev, je kril upravni odbor iz izkupička za prodane nepremičnine v Kostanjevici in v Ljubljani, en milijon 200.000 Din mu je pa ostalo na razpolago za vzdrževanje doma in za njegov redni obrat.

Akademiki stanujejo v Oražnovem dijaškem domu brezplačno: vsak ima svojo posteljo, nočno omarico, dvodelno omaro in mizo z dvema stoloma. Po želji pokojnega dr. Ivana Oražna naj dijaki stanujoči v tem domu pridno študirajo, da bodo kdaj koristili sebi in domovini. V smislu statuta pa naj jih obišče 11. marca vsakega leta upravni odbor, jih opozori na to ustanoviteljevo željo in jim obrazloži geslo njegove dobe: »Vse za svobodo in narod.«

Gospoda, v momentu, ko otvarjamo svečano ta dom, se s tiho hvaležnostjo spominjamo velikega rodoljuba in dobitnika akademične omladine blagega dr. Ivana Oražna. Naj ne ugasne njegov spomin med našim dijaštvom! Slava mu!

V imenu dijakov medicincev, ki stanujejo v Oražnovem dijaškem domu, je govoril medicinec Kožuh. V svojem zanositem govoru je proslavljal zasluge dr. Oražna in izrekel v imenu dijaštva obljubo, da se bo ravnalo po v smislu njegove želje, naj dijaki v domu pridno študirajo, da morejo tako koristiti narodu in sebi. Dalje se je govornik zahvalil upravnemu odboru Oražnovega dijaškega doma, dekanoma dr. Šerku in dr. Kreku ter primariju dr. DeFranceschiju za preureditev dijaškega doma v kratkem času v udobna dijaška stanovanja. Svoj govor je zaključil s pozivom, naj dijaštvo realizira ideje velikega Oražna in naj posnema njegovo delo in se ravna po njegovem geslu »Vse za svobodo in narod!«

Po odkritju so si udeleženci, med katerimi pa je bilo žal le malo akademikov, ogledali dijaški dom ter njih udobna stanovanja.

Volitve v akademsko reprezentanco.

Sobotne volitve v Svet slušateljev ljubljanske univerze so imele sledeči rezultat:

A. »Slovenska lista« (katoliški akademiki): 273 glasov.

B. »Lista delovne mladine« (sam. demokrati in radikali): 362 glasov.

C. »Lista svobodnih akademikov« (Blok levih in neodvisni): 103 glasove.

D. »Triglavska lista«: 96 glasov.

Vseh oddanih glasov je bilo 834, vseh slušateljev je 1250.

Od funkcij v SSUL dobe samostojni demokrati predsednika (Maček), II. tajnika (Vekoslav Iskra), radikali dobe podpredsednika (Jurković), klerikali dobe I. tajnika (Vatovec) in blagajnika (Kurec). Blok levih dobi arhivarja (Ciril Debevec), Triglavani pa odbornika brez mandata (Borut Maister). Od preglednikov dobe sam. demokrati, klerikali in radikali po enega.

Udeležba je bila za 53 glasov manjša kakor lani. Izostali so večinoma neorganiziranci, s čimer je bila najbolj prizadeta lista Bloka levih, ki je dobila 73 glasov manj kakor lani. Blok levih je moral dalje odstopiti mnogo glasov zelo simpatični listi »Triglava«, ki je letos prvič samostojno nastopil in dosegel časten uspeh. Skupno so »Jadran«, »Triglav« in »Slavenski Jug« prejeli skoro isto število glasov, kakor lani. Edini, ki so pri manjši udeležbi napredovali, so katoliški akademiki, ki so prejeli 23 glasov več, kakor lani.

Volitve v Svet slušateljev ljubljanske univerze so končale s težkim neuspehom liste svobodnih akademikov. Nazadovanje v primeri z lanskimi volitvami je tako močno, da ne more nobeno olepšavanje zakriti neuspeha. To treba jasno in odkrito povedati in to si morajo priznati

tudi svobodni akademiki sami. Ampak priznanje naj bo podnet k boljšemu delu, ne pa povod za malodušje. Treba odpraviti vzroke, ki so povzročili neuspeh in delati, mnogo in intenzivno delati, da pri prihodnjih volitvah ne bo skupina svobodnih akademikov le slučajna skupina, temveč enotna, zavedna in dobro vodena organizacija.

Siara izkušnja uči, da liste, ki jo sestavi več skupin, nimajo te udarne sile, ko lista, ki jo sestavi samo ena organizacija. V tem je tudi največja slabost bivšega bloka levih in sedanje skupine svobodnih akademikov. Tak blok je umesten le kot hipen protest, kot akcija na gotovo stvar, ki more združiti tudi pristaše najbolj različnih skupin. Stalno pa tak blok ne more obstati, ker ovirajo prevelike notranje razlike njegovo deložmožnost.

Skupina svobodnih akademikov mora zato, če hoče imeti pri prihodnjih volitvah uspeh, formulirati svoj program in izvesti organizacijo svojih pristašev. Od slučajnega nastopa je treba preiti k trdni organizaciji, ali pa izpadejo prihodnje volitve še slabše.

Po našem mnenju ima skupina svobodnih akademikov vso možnost napredka. Slovensko dijaštvo se vendar ne more zadovoljiti s programom ljudi, ki drve za skrahirano politiko SDS. Enako je nemogoče, da bi svetovni nazor katoliškega dijaštva združil vse slovensko dijaštvo. Zato rabi slovensko dijaštvo skupino, ki bo vodila res pravo dijaško politiko, ki bo neodvisna od dnevnih in prosta vsakega strankarskega pritiska, a vseskozi resnično demokratična, svobodoljubna, narodna in socialno aktivna. Tako dijaško politiko nujno rabimo in skrajni čas je že, da dobimo dijaško strujo, ki bo to, kar je bila svoje dni narodno-radikalna struja.

Enrilo

Splošno priljubljen

kavni nadomestek

okusen i cenen.

Dobiva se v vseh
dobro asortiranih
kolonijalnih trgovinah.

Od današnjih skupin more dati tako strujo samo skupina svobodnih akademikov v družbi s svobodnimi Triglavani. In to je vzrok, da smo to skupino tudi mi podpirali.

Ampak program sam ne pomaga, temveč treba ustvariti organizacijo, ki bo to idejo propagirala. Če ne bo organizacije, potem tudi ne bo uspeha, zakaj v boju zmaga tisti, ki ima najbolj prav. Pravilnost ideje je samo najboljšo sredstvo za dobro izvedbo organizacije. In to naj upošteva skupina svobodnih akademikov, če hoče, da ima drugo leto še zastopnika v Svetu slušateljev ljubljanske univerze.

Sport.

Kolesarske dirke ASK Primorje. Kolesarska sekcija ASK Primorje je priredila včeraj popoldne na svojem tekalšču kolesarske dirke, katerih so se udeležili razven lastne sekcije tudi člani kolesarske Ilirije, Diska iz Domžal in zagrebških železničarjev. Meeting sam ni bil ravno prvovrstno organiziran; začetek se je zelo zavlekel. Po dirki ciljev je prišlo do neljubega incidenta, ki ga je brezdomno zakrivila jurija s tem, da ni hotela priznati prvega mesta Šolarju, češ da je to sporno. Faktično pa nikakor ni bilo povoda za kak spor, kajti skozi oba prva cilja je vozil Šolar kot prvi, edino zadnjega, t. j. tretjega, je prevozil prvi Hvala. Vsled tega so Ilirijani takoj na licu mesta intervenirali pri juriji in ker to ni prav nič zaleglo, so vložili pismen protest, ki ga bo v prihodnjih dneh reševala jurija. Želimo, da se slični incidenti v bodoče ne gode več, ker kvarno vplivajo tako na tekmovalce same, kot na publiko. — Najavljeni program se je le deloma izvršil. V naslednjem rezultati:

1. Dirka združena s peš-tek: 1. Glavič (Primorje) 2, 48. — 2. Jančigaj Julij (Ilirija). 3. Srblijanović (Željezničari, Zagreb).

2. Dirka seniorjev: 1. Vospersnik (Primorje) 2, 24. — 2. Lakovič (Primorje).

3. Dirka za prvenstvo mesta Ljubljane: 1. Hvala (Primorje) 2, 45. — prilično 50 metrov pred Šolarjem, ki je drugi. — 3. Kosmina (Primorje), 4. Zanoškar (Primorje).

4. Dirka ciljev: Prvo in drugo mesto kakor že uvodoma omenjeno sporno za Šolarja in Hvala, 3. Zanoškar.

5. Dirka v parih: 1. Hvala in Zanoškar (Primorje) 14, 3. — 2. Šenica in Kosmina (Primorje). — 3. Šlibar in Peterka (Disk, Domžale).

6. Dirka juniorjev: 1. Sihlar Josip (Primorje) 2, 7. — 3. Fistič Drago (Željezničari, Zagreb). — 3. Prbljanović (Željezničari, Zagreb).

Publika, ki je posetila tekmo, je bila znatna, za naše razmere celo zelo velika.

Zadnje bokserske vesti. Bud Taylor, prvak v bantanteži, je premagal v Los Angeles Joung Montreala, ki ga je bil pozval na match za mojsterski naslov, borba je trajala dve rundi in je končala k.o. — Eksprvak Dempsey je ravnokar sklenil pogodbo, ki je zelo presenetila mednarodne bokserske kroge. Dempsey se bo namreč že v decembru boril s Paulom Berlenbachom; tudi ta boj bo manžiral Tex Richard in bo znašala nagrada 400.000 dolarjev. — Prvak mušje teže, mladi Fidel la Barba, bi bil kmalu izgubil svoj naslov v boju s še mlajšim Kanadcem Brownom; boj se je namreč končal neodločno. — Še težje delo bo imel la Barba z Angležem Teddy Baldockom, s katerim se bo v kratkem boril. Mogoče

pride Anglija vendar le enkrat v posest bokserskega prvenstva.

V Berlinski šestdnevni dirki sta zmaga Francoza Wambet - Laquechaye in sicer bolj vsled svoje vztrajnosti kakor vsled čiste hitrosti. Dosegla sta 327 točk in bila eno rundo naprej pred ostalimi. Drugo mesto je zasedlo francosko - nemško moštvo Marcellae - Junge s 258 točkami, Belgijca Aerts - Van Hevel s 129 točkami pa tretje mesto. Četrta sta prišla na cilj Breslavca Knappe - Rieger, ki sta bila za 6 rund zadaj, pa sta v ocenjevalnih bojih dosegla najvišje število točk, namreč 479. Peta sta bila Koch-Tietz s 357 točkami, zadnja pa nemškoitalijansko moštvo Huschke - Tonani s 368 točkami in 7 rund za prvim parom.

PRODA SE

Becker Weltgeschichte, »Ljubljanski Zvon« ter pahalasta palma (Fächerpalme). Naslov pove uprav lista.

DAROVI ZA POPLAVLJENCE.

Za poplavljenec so darovali pri mestni blagajnici v času od 30. oktobra do 6. novembra 1926: Rajko Turk, carinski posrednik Din 30; dr. Andrej Kuhar, odvetnik 30; Franja Cirman, mesarica; Gosposvetska cesta 20; Verbajš, trgovina, Gosposvetska cesta 50; Fran Slamič, mesar, Gosposvetska cesta 200; Neimenovani 5; M. Pliverič, brivec, Gosposvetska cesta 10; Ana Smukovec, Gosposvetska cesta 10; M. Šifrer, knjigoveški pomočnik, Gajeva ulica 5; Gustav Eger, trgovec, Sv. Petra cesta 20; M. Jeglič, modistka, Slomškova ulica 10; Ljublj. gradb. družba 50; Domenik Battelino, Slomškova ulica 10; A. Legat, trgovka 20; Karolina Treo, trgovka 10; Mali Stupan, Jurčičev trg 3 50; Ivan Šešek, mag. ravn. v pokoju 100; lekarnar Ustar Sv. Petra cesta 100; Muser Josip, mesar, Sv. Petra cesta 25; Miroslav Urbas, Slomškova ulica 100; Fr. Miklič, hotelir Kolodvorska ulica 100; Grom, carinska posredovalnica 20; Škrbec et Bartol, Kolodvorska ulica 10; Zadruga prevoznikov v Ljubljani 500; ing. Dukič, gradbeno podjetje 100; Špeletič, plesk. mojster, Rimska cesta 20; Škafar Franc, miz. mojster 20; Kodela Franc, posestnik, Rimska cesta 20; Vidmar, pek. mojster 20; Mrak Marija, gostilničarka, Rimska cesta 10; Gril Jakob, pek. mojster, Rimska cesta 10; Lokar Josipina, gost., Vegova ulica 10; Lovšin Elizabeta, gost. in posestnica, Gradišče 20; Marčan Andrej, posestnik in mesar, Rimska cesta 20; The Rex & Co, Gradišče 20; Zamljen, čevlj. mojster, Gradišče 10; Delič Kajo, zlatar, Hilšerjeva ulica 20; Usenik, posestnik, Hilšerjeva ulica 20; Živic Fran, zidarski mojster, Rimska cesta 20; Pušnik Fran, mesar, Rimska cesta 20; Bogataj, trgovec, Kongresni trg 30; Krapeš, restavrat, Kongresni trg 100; Otton Fetič, brivec, Šelenburgova ulica 50; Fuchs, zlatar, Šelenburgova ulica 20; Kli-manek, kroj. mojster, Šelenburgova ulica 100; Szantner, trgovec, Šelenburgova ulica 20; Gjud, ml. brivski mojster, Kongresni trg 100; Gjud, st., brivski mojster, Kongresni trg 100; Ivanuš & Vljaj, trgovina, Wolfova ulica 20; Kostanjevec, brivski mojster Gradišče 15; Schulz R., delovodja, Gradišče 10. Skupaj 2410.—dinarjev. — Vsem darovalcem pristrčna hvala!

Poravnajte naročnino!

Dijaški vestnik.

AKADEMIKOM - ABSTINENTOM!

Ker je že skrajni čas, da začne delovati na naši univerzi Akademsko društvo »Treznost« sklicujemo za torek 16. t. m. ob 15. uri v sobo št. 77 sestanek vseh akademikov - abstinentov z dnevnim redom: 1. Poročilo o dosedanem delu; 2. Ustanovitev akademskega društva; 3. Potrditev pravil in 4. Razno. Na sestanku se bodo sprejemali tudi novi člani Akademskega društva »Treznost«. Udeležba vseh akademikov, ki so naklonjeni abstinentnemu gibanju, dolžnost. Za pripravljalni odbor: Cvetko Kristan, predsednik, Boris Kermavner, tajnik.

Novi odbor »Društva medicincev« v Ljubljani se je konstituiral sledeče: predsednik: Pavšič Ivan; podpredsednik: Merzelj Ludovik; I. tajnik: Smerdu Franjo; II. tajnik: Savinšek Baldomir; I. blagajnik: Podpečan Ivan; II. blagajnik: Obračunč Rudolff; I. knjižničar: Šantič Rade; II. knjižničar: Popek Alojz; gošpodar-arhivar: Berglez Vlado; revizorji: Brezigar Danilo, Kristof Boris, Zaletel Simen; društveno razsodišče: Orel Vlado, Lavrič Vito, Peršič Ivan.

Književnost.

»Socialna misel«.

Vsebinska 11.-26. številka je sledeča: Erjavac Fr.: K vprašanju brezposelnosti in izseljenstva pri nas. — Lilleg M.: O francoskem sindikalizmu. (Konec prih.) Dr.

K. D.: Razvoj naših delavsko varstvenih globina morja znaša 9400 m, in sicer je ustanov. — Radešek Fr.: Ideje in smeri na delu za zedinjenje. (Konec prihodnjic.) — Erjavac Fr.: Pregled zgodovine socialističnega gibanja med Slovenci. (Dalje prihodnjic.) — Zunanjepolitični dogodki. (Fr. S.) — Notranjepolitični dogodki. (Fr. S.) — Knjige Vodnikov družbe. (L. K.) — Literatura. — Delavska zbornica. (F. E.) — Socialno zavarovanje v Češkoslovaški. (—eš.) — Socialna politika v Uniji sovjetskih republik. (—eš.) — Retzbach, Leitfaden für die Soziale Praxis. (Fr. Erjavac.) — K volitvam v Zbornico za trgovino obrt in industrijo. (Fr. G.)

SVET V ŠTEVILKAH.

To je mnogo obetajoči naslov knjige, ki je izšla nedavno v Berlinu v založništvu Rudolf Mosse. Skoraj na vsaki strani te knjige najdeš stvari, ki jih ne veš, ki pa se jih izplača vedeti.

S čim naj začne takó delo? Z materjo zemljo in človeštvom, seveda. Iz izredno bogatih podatkov posnemamo sledeče:

Celina zavzema samo 29 odstotkov naše zemeljske oble, 146 in pol milijonov kvadr. kilometrov, ostalo 71 odstotkov ali 363 in pol milijonov pa odpade na morja. Celina se nahaja v glavnem na nemški polobli, od katere odpade 39 odstotkov površine na kontinent, dočim je na južni polobli samo 19 odstotkov celine. Izračunali so, da vsebujejo morja vsega skupaj 1330 kub. km vode. Najglobljejša

to v Tihem oceanu. Kako malenkostna je v primeru s tem globina Vzhodnega morja, ki znaša povprečno 67 m, maksimalno pa 427! Najvišja gora na svetu je Mont Everest, ki je visok 8882 m. Utegnil bi kdo misliti, da se v primeru s tem Evropi, katere najvišja gora Montblanc meri 4810 m, ni treba sramovati. Toda drugi del sveta imajo mnogo višje gore kot je Montblanc. Mc Kinley v Ameriki je visok 6240, Aconagua v Južni Ameriki 7040, Kilimandžaro v Afriki 6010, Mount Viktoria v Avstraliji pa 5100. Pa evropske reke? Ren, Donava? Donava meri 2860 km, Ren pa samo 1225, toda Donava zavzema na svetu šele 22. mesto. Na prvem mestu se nahaja Mississippi, ki je dolg 6730 km.b

Britanski svetovni imperij je v velikih skrbih, toda ta svetovni imperij ni prvi v zgodovini. Kdo ve, če ni bil rimski imperij, ki ni imel nobenega tekmeča, še bolj razsežen? V rimskem imperiju in vseh njegovih provincah v Evropi, Aziji in Afriki so našli takrat 54 milijonov prebivalcev. Toda vsa Evropa skupaj je štela v 14. stoletju šele samo 160 milijonov prebivalcev, leta 1920 pa že 449 milijonov. Tako hitro pa je začelo naraščati število prebivalstva šele v 19. stoletju, kajti leta 1800 je imela šele 187 milijonov prebivalcev.

Belo pleme: Indogermanci, Semiti in Hamiti štejejo 920 milijonov ali 50,5 odstotkov števila celokupnega človeštva, to-

da pri tem so všeti Indijci, Iranijci, Nubijci, Arabci, Berberji, Kopti in Somali. Germanska plemena štejejo 268 milijonov, romanska 167, slovanska pa 154. Toda kateri jezik je najbolj razširjen? Mi označujemo angleščino, francoščino, nemščino in španščino kot svetovne jezike, toda jezik, ki ga govori največ ljudi, je kitajščina, ta jezik govori namreč 268 milijonov ljudi. Nato sledi indijski jezik, ki ga govori 230 milijonov, potem pride šele angleščina, ki jo govori 163 milijonov ljudi. Nemščino govori 91 milijonov španščino 80, ruščino 70, francoščino 45, italijanščino 41, maloruščino pa 35 milijonov ljudi. Kar se tiče razumevanja jezikov, razšira na prvem mestu kitajščina, nato sledi indijski jezik, angleški (ki ga razume 160—220 milijonov ljudi), ruščina (110—170 milijonov), nemščina (100 milijonov) in francoščina (80 milj.).

Splošno vlada mnenje, da je na svetu več žensk kot moških in marsikatera stara devica motivira dejstvo, da je ostala »stara devica« s tem to domnevo. Toda to velja samo za Evropo, kjer odpade na 1000 moških 1024 žensk. V vseh drugih delih sveta je stvar drugačna, oziroma baš nasprotna. V Aziji pride na 1000 moških samo 958 žensk, v Ameriki 937, v Afriki 968, v Avstraliji pa samo 882. Zato pa žive ženske dalje kot moški. 1916 je prišlo v Nemčiji na 736.000 moških, ki so bili stari nad 70 let, 1.049.000 žensk in na okrog 5000 moških, starih nad 90 let, okrog 9000 žensk.

Rudyard Kipling:

92

Knjiga o džungli.

Tedajci se je zaslislalo nekako drsanje, kakor da bi se čoln dotaknil tal v plitvi vodi. Šakal se je urno okrenil in se obrnil proti stvari, o kateri je bil govoril. Bil je štiriindvajset čevljev dolg krokodil; njegovo telo je obdajal močen oklep in rumene špice zgornjih zob so na rahlo štrlele iznad lepe žlebeste spodnje čeljusti. Bil je toponosi Mugger iz Mugger-Ghauta, starejši od vseh ljudi v vasi, ki je po njem vas imela svoje ime; zlodej pregaza, predno se je gradila železnica, morilec, ljudožer in malik tiste vasi vse hkratu. Ležal je s čeljustjo v plitvini in se je vzdržal na svojem mestu v vodi s pomočjo malodane nevidnega gibanja repa; šakal je dobro vedel, da bi en sam udarec tistega repa ponesel Muggerja po bregu navzgor s hitrostjo parnega stroja.

»Dobro znamenje je tvoj prihod, zaščitnik revežev!« se je laskal umikajoč se pri vsaki besedi. »Slišali smo prijazen glas in prišli smo v nadi na prijeten pogovor. Ko sem čakal tukaj, je moja brezrepa malenkost v resnici pričela govoriti o tebi in upam, da nisi besedice slučajno slišal.«

No, šakal je bil govoril samo zaradi tega, da bi ga bil krokodil slišal; vedel je namreč, da je prilizovanje najboljši način, da se dobi kaj za usta; in Mugger je vedel, da je šakal govoril v ta namen, in šakal je vedel, da je Mugger vedel, in Mugger je vedel, da je šakal vedel, da je Mugger vedel, in tako sta bila oba dva prav zadovoljna.

Stara zver je sopihala in krulila na bregu in momljala: »Spoštujte stare in slabotne!« in ves čas so se njegove male oči žarele kot oglje pod močnimi, rožnati obrvmi oči žarele kot ogelje pod močnimi, rožnato-orjaško telo s pomočjo zakrityljenih nog naprej. Nato je obležal na mestu in dasi je šakal dobro poznal njegove šege in navade, se vseeno ni mogel premagati, da se ne bi zdrzil, kako zelo je bil Mugger podoben hledu, ležečemu na sipini. Potrudil se je bil celo, da se je ulegel baš v tistem kotu, ki bi ga bil delal naplavljen hled z vodo, in se je oziral na tok reke ob tistem času in na tistem kraju. To se ve, da je bila to sama navada, kajti Mugger je bil za zabavo priplaval na breg; toda krokodil nima nikdar dovolj polnega želodca, in ako bi se bil šakal varal v tem, da ne bi živel, da bi modroval o tem.

»Otrok moj, nič nisem slišal,« je odvrnil Mugger in zamižal na eno oko. »Vodo sem imel v ušesih in sem bil tudi prav slab od gladi. Odkar je zgrajen železniški most, so me moji ljudje v vasi nehali ljubiti: srce mi poka spricho tega.«

»Ej, sramota!« je odvrnil šakal. »In tako plemenito srce imaš! Po moji glasi so vsi ljudje enaki.«

»To ne, med njimi so prav velike razlike,« je odgovoril Mugger prijazno. »Nekateri so suhi kot čolnarski drogovci. Drugi so zopet debeli kot mladi ša — psi. Brez vzroka ne bi jaz nikoli ne obrekoval ljudi. Vseh vrst so, ampak izkušnje dolgih let so mi pokazale, da so eden k drugemu prav dobri. Moški, ženske, otroci — nič slabega ne najdem n anjih. In dobro si zapomni, otrok, kdor graja svet, tistega tudi svet graja.«

»Prilizovanje je hujši kot prazna kositerna ponva v trebuhu. Ampak to je gola modrost, kar smo pravkar slišali,« je dejal adjutant in postavil eno nogo na tla.

»Vendar upoštevaj, kako nevhvaležni so do tega imenitnika,« je prišel šakal mlo.

»Ne, ne; ne nevhvaležni!« je odvrnil Mugger. »Oni pač ne mislijo na druge, to je vse. Opazil pa sem, ko sem ležal na svoji postaji pod pregazom, da po stopnicah novega mosta silno težko stopajo, stari ljudje in mladi mladi otroci. Stari seveda niso vredni obzira, ampak žalosten sem, resnično žalosten zaradi malih debelih otrok. Vseeno pa mislim, da bomo čez nekoliko čas, ko most ne bo več nekaj tako novega, zopet videli boste rujava noge mojega ljudstva, ko bodo pogumno bredli skozi pregaz kot prejšnje čase. Potem bo stari Mugger zopet v časti.«

»Se danes opoldne sem videl vence iz mesečka (neka cvetica), ki so odpadle z brega Ghauta,« je dejal adjutant. Venci iz mesečka so po celi Indiji znak spoštovanja.

»Ni tako — ni tako. Gre za ženo slaščičarja, ki leto za letom bolj izgublja vid, tako da ne more razločiti hloda od mene — Muggerja iz Ghauta! Zmota sem spoznal, ko je vrgla kito cvetja v vodo, saj sem ležal prav ob vznožju Ghauta, in da bi bila naredila še eno stopinjo, pa bi ji pokazal, da je vseeno nekoliko različna med hledom in menoj. Vendar je imela dober namen in moramo pač v poštev jemati duh darovanja.«

»Kakšen dobiček pa so take kite cvetja, če si na smetišču?« je dejal šakal, lovil belhe, pri tem pa oprezo gledal svojega zaščitnika revežev.

(Dalje. prih.)

Najboljša, najcenejša
kolesa in šivalni stroj
so edino

Petelinčevi
znamke
Gritzner, Adler, Phönix

Blizu Prešernovega spomenika za vodo.
za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji. Tudi na obroke. - Večletna garancija.

Josip Petelinc, Ljubljana

„GROM“ CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDI-
CIJSKI BUREAU
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brsojavkam: „GROM“. Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Častopnik družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

Širite „Narodni Dnevnik“!

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Uprava „NARODNEGA DNEVNIKA“
prodaja
MAKULATURNI PAPIR
kg Din 4-50

TISKARNA „MERKUR“
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 332.
TELEFON ŠTEV. 332.
Se priporoča za vse v tiskarsko stroko spadajoča dela.

Mali oglasi.
Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—.

Gospodinja
išče mesta pri boljšem gospodu event. vdovu z dvema ali tremi otroki. Vajena je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Dobra gospodinja«.

Gospod
trgovsko naobražen, zanesljiv, kateri ima večletno pisarniško prakso išče primerenega mesta najraje v Ljubljani. Službo lahko nastopi takoj. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Zanesljiv«.

DRVA - ČEBIN
Wolfara 1/II. - Telef. 54.

Stekleno
strešno opako imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. d. v Ljubljani.

Odda se
lepa, zračna meblavana soba gospodu ali gospodini. Naslov pove upravo lista.